

Mokytojų Mokytojas išėjo...

Vida Kniūraitė

Lietuvos edukologijos universitetas, T. Ševčenkos g. 31, Vilnius
el. p. vida.kniuraite@leu.lt

2018 m. vasario 15 d. į amžinybę išėjo humanitarinių mokslų daktaras docentas Stanislovas Stašaitis. Visoje Lietuvoje ir kai kuriose kitose Europos šalyse žinomą istorijos Mokytojų Mokytoją priglaudė šventa jo gimtosios Šėtos žemė. Paskui karštą ėjo Šėtos gyventojai, buvę velionio studentai, Lietuvoje žinomi švietimo veikėjai, daugybę metų kartu dirbę Lietuvos edukologijos universiteto istorikai.

Stanislovas Stašaitis jau ankstyvojoje jaunystėje gyvenimą susiejo su Vilniaus pedagoginiu institutu (dabar – Lietuvos edukologijos universitetas): 1954–1958 m. studijavo istoriją, baigęs studijas, mokytojavo, o 1973 m. visam laikui grįžo į Alma mater ir mokė Istorijos fakulteto studentus, kaip mokyti vaikus istorijos. Ar tai lengvas ir paprastas dalykas? Jokiu būdu ne – kiekvienas žmogus žino, kaip paprasta pačiam ką

nors žinoti ar ką nors mokėti ir kaip sudėtinga tuo savo „turtu“ pasidalyti su nežinančiu, nemokančiu.

Istorijos didaktika visada buvo, yra ir bus sudėtingiausia, sunkiausiai „įkandama“ disciplina, rengiantis būti istorijos mokytoju. Tai daugiausia lemia istorijos dalyko vieta ir tikslas piliečio ugdymo sistemoje – vienas svarbiausių šio dalyko tikslų yra ugdyti patriotizmą. Patriotizmas – tai meilė savo Tėvynei, kuri neįmanoma be Tėvynės istorijos pažinimo.

Istorijos didaktikos dėstytojas docentas Stanislovas Stašaitis visą gyvenimą gilinosi į Lietuvos istorijos problemas ir mokė studentus bei istorijos mokytojus fiksuoti vietinės istorijos faktus, kad jie būtų prieinami plačiajai visuomenei. Docentas, visapusiškai ištyrinėjęs savo gimtosios Šėtos ir jos apylinkių istoriją, asmeniniu pavyzdžiu skatino

veikti. Pirmiausia surinktus istorijos faktus apie gimtąjį kaimą jis apibendrino brošiūroje „Pakštelių kaimas“ (1997). Po to kraštiečiams pateikė savo gimtosios mokyklos istoriją „Šėtos vidurinė mokykla (1777–1919–1998 m.)“ (1998), kurios bendraautorės yra kraštetės A. Pečiulytė ir A. Likšienė. Po kelerių metų gimtojo krašto žmonės sulaukė jo parengtos istorinės apžvalgos knygos apie Šėtos miestelį „Šėtai – 640 metų“ (2002). Kitas svarbus gimtosios vietovės objektas, glaudžiai susijęs su vietos žmonėmis, aprašytas leidinyje „Šėtos parapijos kapinės“ (2009). Tais pačiais metais išėjo dar vienas leidinys – „Šėtos vidurinės mokyklos V laida (1954–2009)“. Beje, šios laidos atstovas yra ir S. Stašaitis. Taigi minėtas leidinys buvo graži dovana klasės draugams. 2012 m. S. Stašaitis paskelbė knygą „Kraštiečiai: Šėtos valsčius“. Šis leidinys, autorius žodžiais tariant, yra žymesnių Šėtos žmonių ir jų artimųjų žinynas, skirtas Šėtos miestelio įkūrimo 650-osioms metinėms.

S. Stašaitis parengė metodinių priemonių studentams ir mokytojams. Jis yra autorius, bendraautoris arba sudarytojas kelių mokymo priemonių, skirtų bendrojo lavinimo mokyklų mokiniams. Iš metodinių priemonių galima paminėti keletą leidinių, kurie, nors ir nedidelės apimties, buvo plačiai naudojami arba novatoriški. Tai studentams skirta „Istorijos mokymo metodikos medžiaga“ (1979), su bendraautorium K. Blažiu išleista knyga „Lietuvos istorijos mokymas IX klasėje: nuo seniausių laikų iki 1917 m.“ (1988), „Istorijos mokymo metodikos ABC“ (1990), „Istorinių asmenybių veiklos atskleidimas“ (1994), „Istorijos pamokų tikslų nustatymas“ (2001), „Istorijos didaktika ir jos uždaviniai“ (2003), „Istorija Lietuvos mokykloje (XVII a. – 1940 m.)“ (2004). Dalį metodinių priemonių jis paskelbė kaip sudarytojas, kadangi tai buvo prieškarinio Lietuvos arba užsienio lietuvių mokyklų istorijos mokymo patirtis – kaip atsvara tarybinio laikotarpio ideologizuotai istorijos mokymo metodikai. Iš tokių leidinių paminėtini Prano Penkausko „Istorijos dėstymo metodika“ (1992), Onos Maksimaitienės „Istorijos mokymo metodika“ (1993), „Istorija ir visuomenės mokslas užsienio lituanistinėse mokyklose: programų ir straipsnių rinkinys“ (1997), „Istorijos mokytojas“ (1998).

Didaktikos specialistas docentas S. Stašaitis visoje Lietuvoje žinomas kaip labai reiklus pedagogas, su blogai besimokančiais studentais niekada nėjęs į jokių kompromisus. Žinomas istorikas Lietuvos edukologijos universiteto Pasaulio istorijos katedros vedėjas profesorius Juozas Skirius prisimena: „Į mūsų galvas taip įsirėžė pagrindiniai mokymo metodikos principai bei mokymo schemas, kad net ir dabar, praėjus daugeliui metų, tai prisimeni ir sėkmingai panaudoji, jeigu prireikia. Jis nemėgo tinginių, lengvo kelio ieškotojų. Jis visuomet buvo pasiryžęs padėti studentui, sušelpiti jį. Docentas ne kartą gynė studentus, patekusius į instituto administracijos nemalonę. Toks tėviškas rūpestis jauniems žmonėms, sugūžėjusiems iš provincijos, buvo reikalingas ir naudingas.“

Vyresniosios kartos kolegoms prisimena, kiek pastangų dėjo docentas S. Stašaitis, kad iš mirties nagų ištrauktų pačiame jėgų žydėjime nuo nepagydomos ligos mirštantį savo dėstytoją žinomą istoriką Roką Varakauską, visada padėjo į sunkią padėtį patekusiems kolegoms, buvusiems studentams. O kaip energingai jis organizuodavo ekskursijas, įvairias pažintines išvykas. Važiuojant per įvairias Lietuvos vietas, buvo galima pagalvoti,

kad docentas visose jose gyvenęs ar praleidęs ilgą laiką – nesustodamas pasakodavo apie tose vietovėse gyvenusius žymius žmones, su kuriais jam teko laimė ir garbė susitikti, bendrauti, bet niekada nebuvo galima pajusti nė šešėlio puikavimosi tuo, ką jam likimas dovanojo. Dvasiniais turtais jis dalijosi nesvarstydamas, kad tik plėstųsi jo mokinių ar kolegų akiratis, kad kuo turtingesnė ir reikšmingesnė prieš klausytojų akis iškiltų jo mylima Tėvynė Lietuva.

1988 m. kartu su grupe dėstytojų Vilniaus pedagoginiame institute S. Stašaitis įsteigė Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio grupę, į Sąjūdžio veiklą stengėsi įtraukti ir studentus, kartu su jais dalyvaudavo įvairiuose renginiuose. Visuomeninės ir švietėjiškos veiklos S. Stašaitis nenutraukė ir Lietuvai atkūrus nepriklausomybę: nuolat bendraudamas su studentais, istorijos mokytojais, švietimo institucijų atstovais, kolegomis iš užsienio, dalijosi istorijos mokymo gerosios patirties sklaida, supažindindavo pedagoginę bendruomenę su kitų valstybių istorijos mokymo naujovėmis.

Mokytojų Mokytojas, kaip docentą Stanislovą Stašaitį pavadino žinomas istorijos didaktikos specialistas profesorius Benediktas Šetkus, paskelbė dešimtis mokslinių straipsnių, metodinių priemonių, nes svarbiausias jo rūpestis buvo istorijos mokytojo rengimas, tobulinimas, visokeriopa pagalba mokyklai, dėl ko istorijos mokytojai visoje Lietuvoje ir kolegės Lietuvos edukologijos universitete jį visada vertino ir prisimins kaip Žmogų, palikusį pėdsaką jų pedagoginės veiklos baruose.